

KONSTANTIN
PRESLAVSKY
UNIVERSITY
SHUMEN

ШУМЕНСКИ УНИВЕРСИТЕТ
“ЕПИСКОП КОНСТАНТИН ПРЕСЛАВСКИ”

ФАКУЛТЕТ ПО ХУМАНИТАРНИ НАУКИ

СПЕЦИАЛНОСТ ТЕОЛОГИЯ

Утвърждавам:

Декан:.....

КОМПЛЕКТ НА СТУДЕНТА

ДИСЦИПЛИНА: ПАТРОЛОГИЯ

ШУМЕН
2014

К О Н С П Е К Т

за изпит по **ПАТРОЛОГИЯ**

за специалност «Теология»,
редовно обучение

1. Патрологията като богословска дисциплина: патрология и патристика.
2. Предмет и задача на патрологията.; възникване и история на патрологията в системата на богословската наука.
3. Понятията „църковен отец, църковен учител, църковен писател”.
4. Езикът на св. отци. Епохата на църковните отци, учители и писатели.
5. Християнската литература от края на I и началото на IV век (обща характеристика).
6. Християнската писменост под апостолско име
  - А). Апостолски символ – произход; понятие на т. нар “Апостолски символ”.
  - Б). Учение на дванадесетте апостоли: време и място на написването; характерни особености: апостоли, пророци, учители; учение за “двата пътя”.
7. Апостолски мъже. Епоха и творби
  - **Св. ап. Варнава** и неговото послание – характеристика и нравствени елементи в него.
  - **Свети Климент Римски** – живот и дейност. Първо и Второ послание до Коринтяни.
  - **Ерм и неговият “Пастир”** – автор, съдържание, време на написване и отношение към монотанизма.
  - **Свети Игнатий Богоносец** – живот и дейност; послания; учение, отношение към Стария завет; сотирология.
  - **Свети Поликарп Смирненски**: живот и дейност; учение; Послание до Филипяни.
8. Християнски апологети от II век – характеристика на епохата и литературно-богословските им трудове.
  - **Св. Иустин Философ (мъченик)**: живот и дейност; Учение за Бога; Учение за Логоса; За човека; есхатология; отношение към древногръцката философия.
  - **Антинагор**: живот; дейност; съчинения; учение за монотанизма; за възкресението.
9. Противоеретическа литература през II век. Обща характеристика на епохата.
  - **Св. Иринеи Лионски** – живот и дейност; съчинения; учение за изворите на вярата, за апостолския произход на църковното предание; за Логоса, антропология; христология и сотирология.
10. Християнска литература през III век – обща характеристика.
11. **А) Източни църковни отци и писатели**
АЛЕКСАНДРИЙСКА ШКОЛА
  - **Климент Александрийски** – живот и дейност; съчинения; учение за религията и науката (вярата и гносиса); за Бога; за Логоса; христология.
  - **Ориген** – живот и дейност; съчинения; учение за Бога и Логоса; за отношението на Сина Божий към Отца, за Дух Свети; христология; есхатология.
  - **Свети Дионисий Александрийски** – живот и дейност; съчинения; учение за Сина Божий; космология; отношение към хилиазма.
12. **МАЛОАЗИЙСКА ШКОЛА**
  - **Св. Григорий Неокерасийски** живот и дейност; съчинения
  - **Св. Методий Олимпийски** - живот и дейност; съчинения.
13. **Б) Западни църковни отци и писатели**
СЕВЕРОАФРИКАНСКА ШКОЛА
  - **Тертулиан**: живот и дейност; съчинения; учение за Бога; за Света Троица; за

- душата; христология; есхатология; монтанистически възгледи.
- **Свети Киприян Картагенски** – живот и дейност; съчинения; учение за Църквата и епископата; за приемане в Църквата на отпадналите от нея; за единството на Църквата; за тайнствата като условие за единство в Църквата.
14. **РИМСКА ШКОЛА**
- **Свети Иполит Римски** - живот и дейност; съчинения
15. Епоха на процъфтяване на християнската литература (от началото на IV до средата на V век)
16. **А) Източни църковни отци и писатели**
Александрийци:
- **Свети Атанасий Велики** – живот и дейност; съчинения; учение за Света Троица; за безсмъртието на първите хора и грехопадението им; за обожествяване на човешката природа в лицето на Исуса Христа; за обожествяване на изкупените; христология; сотирология; нравствено-социални възгледи.
  - **Свети Кирил Александрийски:** живот и дейност, съчинения; христология.
17. **Кападокийци:**
- **Свети Василий Велики:** живот и дейност; съчинения, учение за изворите на богопознанието; за богопознание чрез имената; за Света Троица; христология; космология; антропология.
  - **Свети Григорий Богослов:** живот и дейност, съчинения; учение за Богопознанието; за Света Троица; за тайнствата; христология; сотирология.
  - **Свети Григорий Нисийски:** живот и дейност, съчинения; учение за богопознанието; нравствените предпоставки за богопознание; за Бога; антропология; христология; сотирология; есхатология; космология; отношение към философията.
18. **Антиохийци и сирийци:**
- **Свети Кирил Иерусалимски:** живот и дейност, съчинения; учение за Света Троица; за тайнството; христология.
  - **Евсевий Кесарийски** - живот и дейност, съчинения; христология.
  - **Свети Йоан Златоуст:** живот и дейност, съчинения, сотирология, учение за тайнството свещенство, за тайнството брак, нравствено-социални възгледи.
19. **Б) Западни църковни отци и писатели**
- **Блажени Иероним:** живот и дейност, съчинения, бл. Иероним като преводач на Свещеното Писание; като преводач на гръцката църковна литература; като историк; борбата на бл. Иероним с противоаскетическото движение на Запад.
  - **Блажени Августин:** живот и дейност, съчинения, учение за познанието на Бога; за Света Троица; за произхода на душата; за свободата и благодатта; за нравствения грях; христология, сотирология, социални възгледи.
20. Епоха на завършек на светоотеческата литература от средата на V век до VIII век.
21. **Източни църковни писатели:**
- **Corpus areopagiticum** (характер на паметника, пътища на богопознанието, богослужение.
22. Писателите от VI и VII век
- **Леонтий Византийски**
  - **Полемистите от VI и VII век**
  - **Сборници**
  - **Песнописци**
  - **Преподобни Максим Изповедник** - живот и дейност, съчинения
  - **Противоеретически писатели от VIII век (Св. патриарх Герман Константинополски** – защитник на иконопочитанието. **Св. Йоан Дамаскин:** живот и дейност, съчинения, богословска система.
23. **Западни църковни писатели:**
- **Св. Григорий Велики:** живот и дейност, съчинения, богословска система.

II. Литература:

а) препоръчителна:

1. **Архимандрит Кирил (Говорун).** Сближаването на богословието и науката – светоотечески подход. - http://dveri.bg/component/com_content/Itemid,100796/catid,68/id,10438/view,article/, посетен на 6.11.2014 г.
2. **Древен Патерик.** Сборник, София, 2010.
3. **Йером. Серафим (Роуз).** Мястото на бл. Августин в Православната църква. - http://dveri.bg/component/com_fjrelated/Itemid,100448/layout,blog/limit,8/limitstart,16/view,fjrelated/, посетен на 6.11.2014 г.
4. **Коев, Т., Г. Бакалов.** Въведение в богословието. Изд. Булвест-2000, София, 1992.
5. **Майендорф, Й.** Византийско богословие. Исторически насоки и догматически теми. С., 1995.
6. **Прот. Теодорос Зизис.** Употреба на логически доказателства в богословието на св. Григорий Палама. - http://dveri.bg/component/com_content/Itemid,100522/catid,281/id,15872/view,article/, посетен на 6.11.2014 г.
7. **Поснов, М.** История на Църквата. Християнска култура, т. 1-2, изд. Анубис, София, 1993.
8. **Флоровски, Г.** Източните отци V-VIII век. Изд. Тавор, София, 1992.
9. **Христов, И.** Синергията в учението на св. Григорий Нисийски. - http://dveri.bg/component/com_content/Itemid,100521/catid,280/id,19227/view,article/, посетен на 6.11.2014 г.
10. **Флоровски, Г.** Източните отци от IV век, София, 2001.
11. **Цоневски, И.** Патрология. Изд. Синодално, София, 1986.
12. **Кривошеин, В. (архиепископ).** Аскетическа и богословска учение св. Григория Паламы. - <http://lib.pravmir.ru/library/readbook/180>, посетен на 6.11.2014 г.
13. **Лоский, В.** Августин учител. Елементи отрицателного богословие в мышлении блаженного Августина. - <http://lib.pravmir.ru/library/readbook/311>, посетен на 6.11.2014 г.

б) допълнителна:

1. **Каприев, Г.** Византийската философия, София 2001.
2. **Карсавин, Л. П.** Святые Отцы и учителя церкви. Изд. Московского университета, 1994.
3. **Киприян (Керн), архим.** Патрология. Киев, 2003.
4. **Ранние христиански апологети II-IV веков. Преводы и исследования. Москва, 2000.**
5. **Розанов, В.В.** В темных религиозных лучах. Москва, 1994.
6. **Флоровски.** Творение и изкупление. София, 2008
7. **Флоровски, Г.** Християнство и култура. София, 2006.
8. **Quasten, J.** Patrologia. T. I-V. Torino, 1967-2000.
9. **Meyendorff, J.** Imperial Unity and Christian Divisions. New York, 1988.

www.pravoslavie.bg

http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/patrologia/index.php

<http://patrologya.blogspot.com/>

http://teologya.blogspot.com/p/blog-page_17.html

III. Форми на самостоятелна работа

1. Писмени реферати по предварително зададени от преподавателя теми.
2. Писмено изготвяне на терминологични справки.

IV. Семестриален контрол на:

1. Присъствието на лекционни занятия.
2. Писмени реферати по предварително зададени от преподавателя теми.
3. Писмено изготвяне на терминологични справки.
4. Периодична тестова проверка

Критерии за оценяване на ИРС

За т.2 от формите на самостоятелна работа (терминологични справки):

Среден /3/ - 5 точки; Добър /4/ - 10 точки; Мн.добър /5/ - 15 точки; и Отличен /6/ - 20 т.

За т.1 от формите за самостоятелна работа (реферат):

Среден /3/ - 2 т., Добър /4/ - 4 точки; Мн. добър /5/- 6 точки; и Отличен /6/ - 10 т.

Първо равнище – изготвяне по “готова схема” – **Среден /3/;**

Второ равнище – изготвяне по аналогия на даваните образци или ситуации – **Добър /4/;**

Трето равнище – изготвяне чрез преобразуване на овладяните способности и извеждане на свой извод – **Мн. добър /5/;**

Четвърто равнище – предлагане на оригинална теза и извод – **Отличен /6/.**

V. Условия за допускане до изпитна процедура:

1. Посещаемост на лекциите/упражненията.
2. Изпълнение на формите на самостоятелна работа.
3. Успешно решаване на тест в края на всеки един от семестрите (степен на овладяване на изучавания материал).

Първият тест обхваща темите от първата половина на учебната програма, вторият – от втората й половина.

Студент, който е получил слаба оценка на тестовете, не се допуска до изпит.

VI. Изпитна процедура. Схема/елементи, процедура на изпита, критерии за оценяване знанията и уменията на студентите, присъждане на кредити

Изпитна процедура: Основен елемент на изпитната процедура по дисциплината Патрология е писмена разработка на два въпроса от конспекта определени чрез теглене на изпитен билет или тест.

VII. Критериите за оценяването на знанията, уменията и компетентностите на студентите, на оформяне на изпитната оценка, на присъждане на кредити включват:

Писмена част:

- Първо ниво –отсъствие на основни моменти от темата/теста неувоен понятиен апарат, беден език – Среден /3/;
- Второ ниво - репродуктивно-описателно извеждане на темата; допускане на неточности в използваните понятия, добра езикова култура – Добър /4/.
- Трето ниво – продуктивно-нестандартно извеждане на темата; използване на литературни данни и извеждане на своя теза; адекватност на използваните понятия; добра езикова култура – Мн. добър /5/.
- Четвърто ниво – творческо, самостоятелно, логично извеждане на темата, обосноваване и интерпретация на литературата; изявено отношение и позиции към темата; точност и богата езикова култура – Отличен /6/.

Оценяване: Важно е нивото на познаване на изследванията по проблема и тяхното аналитично осмисляне. Крайната оценка се оформя от: оценката, получена изпита (60%), оценката от самостоятелната работа (30%), и посещаемост на лекции и семинари (10%) през семестъра.

Оформянето на крайната оценка по описания начин не важи в случай, че студентът е получил оценка Слаб (2) на изпита.

Въз основа на успешно положен изпит и текущ контрол на студента се присъждат 10 кредита.

VIII. Принципи на формиране на оценката

Обективното формиране на оценката се основава на следните функции на оценката:

- **диагностична** – показва както колко успешна е работата на студента при овладяване на материята по дисциплината по време на курса на обучение, така и устойчивостта на знанията по теоретичните постановки и на уменията в практическата работа със патрологичен текст;
- **мотивационна** – студентът се стимулира за по-нататъшно овладяване на общообразователни компетентности;
- **прогностична** – въз основа на оценката може да се прогнозира развитието на студента в областта на патрологията, вкл. включване в магистърски и докторантски програми.

Комплектът е подготвен от гл. ас. д-р Галя Йорданова и гл. ас. Илонка Стоянова.